

Dr. MEHMET GENÇ'İN KONUŞMASI

Sayın rektörüm, değerli misafirler, hepinizi saygı ile selâmlıyorum.

Mehmet Çavuşoğlu'nu buradaki kardeşleri benden daha iyi tanıyorlar ama onların dışındaki en eski arkadaşı benim. Liseli yıllardan. Mehmet Çavuşoğlu'nun uzmanlık alanıyla ilgili çok değerli konuşmalar dinleyeceğiz sanıyorum. Ben onun uzmanlığıyla ilgili değil, kendisiyle ilgili intibalarını arz etmeye çalışacağım. Mehmet'in eserleri biliniyor, erbabınca okunuyor, okunacak ama biz eserlerini okuduğumuz insanların biyografilerini de merak ederiz, özellikle biraz sanatçılık varsa, eseri anlamak açısından yazarın hayat öyküsü de önemlidir. Mehmet'in uzmanlığı Divan edebiyatıydı, bu konuda araştırmalar yaptı, anladı, anlatmaya çalıştı, yazdı ama kendisi aynı zamanda edebiyatçıydı, şiirlerinden tanıyorsunuz, ciddi edebiyat çalışmaları vardı ve bu gerekçeyle Osmanlı edebiyatına yöneldi. Mehmet'le tanışmamız, lisenin iki-üçüncü sınıflarındaydı zannediyorum, tam hatırlamıyorum, ama zannediyorum şuradaki resmi net olarak anlatıyor, hiper sosyal adamdı. İnsan ilişkileri çok sıcaktı, hemen herkesle diyalog kurabilen müstesna bir karakteri vardı. Nasıl tanıştığımı tam olarak hatırlamıyorum, ama lise yıllarına gittiğim zaman Mehmet ta kâlû-belâdan beri tanıyorum intibasına sahipti. Vefatı Mehmet'e yakışmıyordu, bu resim bunun en canlı şahididir, gerçi bu, tüm vefatlar için söylenebilir ama, bu kadar canlı bir insanın vefatına ben inanmamıştım, hâlâ inanmıyorum. Öyle bir karakterdi ki, şimdi çıkıp gelse, ben şahsen şaşırım. Hareketliliğini bu 25 senede epey arttırmış, dünyalar arası yolculuğa vardırılmış der ve sarılırdım kendisine. Kardeşi Türkân Hanım da söyledi, geniş bir alanda ilgisi vardı, meraklı bir insandı, sosyal çevresinin geniş olmasıyla merakı arasında bir bağlantı vardı. Mehmet'le biz aynı kültürün değerlerini taşıyorduk. Bu kültürün –anlattığım yıllar 1950li yıllar-kültürümüzdeki değişimin şokunu yaşıyorduk, yaklaşım tarzımız farklıydı, Mehmet edebiyatçıydı, edebiyatla haşır neşirdi, ben edebiyattan uzaktım. Fakat maksudumuz birdi. Geçmişimizi, Osmanlı dönemini merak ediyorduk. Ben ekonomisi ile ilgilendim, Mehmet en uç, en zarif eserleri ile yani Divan edebiyatı ile ilgilendi. Tabii bu edebiyatın burada çok değerli uzmanları var. Benim maalesef bu alanda bilgim yok, ama bildiğim şu, Osmanlı şiirinin yarattığı en ince, en zarif eserlerdir Divan edebiyatı. Mehmet ona başladığı zaman 1950'lerde Divan edebiyatı meraklıları vardı eskiden kalma, ama bu

edebiyata ölü diyorlardı. Hani komedilerde adam ortaya çıkar, sen ölüsün ortaya çıkma denirdi, işte Divan edebiyatının gördüğü muamelede öyleydi. Mehmet, onun diriltilmesi için uğraştı, temasa geçti ve çok önemli iş gördü zannediyorum. Osmanlı dünyasına benim yaklaşımım tamamiyle gündelik ekonomi, organizasyon ve bürokrasiydi. Osmanlı edebiyatından, yani Osmanlı zihninden faydalanmak o kadar kolay değildi. Onun için farklı alanlarda geliştirdiğimiz çalışmalarımız. Beraberliğimiz iki sene sürdü, ondan sonra koştuk, ben Ankara'ya gittim, o İstanbul'da kaldı. Zaman zaman görüştük. Ama dostluğumuz çok sağlam temellere atıldı. Hiper sosyaldi, kendisi eskimiş kültürün değerlerini asimile etmiş bir insandı, ama kendi değerleri ile alakası olmayan pek çok insanla dostluk kurardı. Benim tanıdığım pek çok insanı, sağdan soldan, Mehmet'in sayesinde tanıdım diyebilirim. ... Erol Güngör, Galip Erdem, Hilmi Yavuz, tüm bunları bana tanıtan Mehmet oldu. Çok mütevazı bir insandı, hiper sosyalliği yanında derin bir tevazuu vardı. Burada hareket eden resimler arasında çok net gözüküyor, her sosyal tabakadan kültürü, eğitimi ne olursa olsun, çok iyi diyalog kurabilen bir insandı. Küçümsemesi hiç yoktu, tevazuu tabiatındandı ama bilgi ve bilgelik ilerledikçe tevazuu kendiliğinden gelen bir şeydi. İlimde, bilgide ilerledikçe insan en başta tevazuu öğreniyor. Bilmediklerini öğrenirken aslında insan cahil olduğunu da öğrenir. Onun için ilim yoluna girmiş insanın atlattığı uçurumdaki boşluk tevazudur. Öğrendikçe cahil olduğunu anlıyor insan. Mehmet tabiatında olan bu tevazuu sonuna kadar devam ettirdi. Cömert bir insandı çok. Şimdi bir hatıramı size nakledeceğim. Ben Mülkiyede okuyordum, o babasının zoru ile Hukuk fakültesine yazılmış, oradan Edebiyat fakültesine geçmiş. Ben İstanbul'a gidince ya da o Ordu'ya giderken Ankara'da görüşürdük. Bir keresinde çok doğal olarak ben parasızdım. Mehmet'ten birkaç kuruş alabilir miyim diye düşündüm. Onun da parası yokmuş. Hâli vakti yerinde olan bir dayısı vardı, ona telgraf çekip, benim de adresimi vermişti, hatta parayı da kendisi için istemediğini itiraf etmişti. Ve dayısı bana o parayı gönderdi. Sonra o parayı, biz aramızda, küçük bir gruptuk, verdiğimiz almaz aldığımızı vermezdik, galiba bunu da Necip Fazıl'dan öğrenmiştik. Onun böyle bir hikâyesi vardı; onun meşhur hikâyesini bilirsiniz: Emin Ali Çamcı'dan borç istiyor Necip Fazıl Bey. O zamanlar 1930'lu yıllar herhâlde. Bana bir 10 lira borç verir misin diyor Emin Ali'ye. Emin Ali o zamanlar tarih hocası ve parası yerinde. Emin Ali, veririm ama sen aldığını geri vermezsin Necip diyor. Necip Fazıl ise senet vereyim sana diyor ve Emin Ali parayı vermeye razı oluyor. Emin Ali çıkarıp 10 lirayı veriyor, buna karşılık Necip Fazıl da bir kâğıda bir şeyler yazıp Emin Ali'ye uzatıyor. Emin Ali kâğıdı alıp okuduğunda "Emin Ali Bey'e on bin lira borcum var, ben Necip Fazıl" deyip imzaladığını görüp,

Dr. Mehmet Genç'in Konuşması

“Yahu bu ne, tam bin katını yazmışın buraya” diyor. Necip Fazıl ise “Zaten o parayı benden alamayacaksın, bari Necip Fazıl'dan on bin lira alacağım var diye hava atarsın” demiş...

Mehmet çok cömert bir insandı, kibir yoktu, tevazu vardı ve her tabakadan insanla; bu pek rastlanır bir şey değildir, hele hele akademisyenler arasında. Çünkü genelde akademisyenler sadece kendi çevreleri ile dostluk kurarlar, ben bunu bir de Kant'ta gördüm. Kant şeyden çıkınca, Kant'ı tanımadım tabii o kadar yaşlı değilim, Kant esnafla konuşmuş, çok sohbet ettiği bir marangozu varmış. Mehmet'i çok erken kaybettik. Ama Mehmet'in çalıştığı alanda humaniteler, edebiyat, sosyal bilimlerde felsefe, bu alanlarda insanlar, matematik, fizik, astronomi gibi değildir, kırk yaşlarına, hatta elli yaşlarına kadar bilgi biriktirmeye, öğrenmeye devam ederler ve ondan sonra yaratıcı faaliyetler yavaş yavaş ortaya çıkar, sözünü ettiğimiz Kant, en başta. Kant inanır mısınız, Mehmet'in yaşında ölseydi yalnız astronomlar bilirdi, çünkü astronomi ile ilgili bir çalışması vardı Kant'ın. Onu meşhur eden şeyler 56 yaşından sonra yazılmıştır. Bizim sosyal bilimlerde bu tip şeyler çoktur. Hele herkesin bildiği Karl Marks ellili yaşlarda ölseydi bir tek komünist manifestosu ile kalacaktı. O manifesto ile de ne kadar yaşardı Allah bilir. Onun için Mehmet'i çalıştığı alan itibariyle çok erken bir yaşta, umulmadık bir zamanda kaybettik. Sigara ile ilgili küçük bir şeyim var benim, onu arz edeyim; Mehmet sigarayı bıraktı, çok uğraştı, sigarayı bırakanlar bilir, sigaranın öldürücülüğünü, zararlarını hepimiz biliyoruz, şimdiki gençler arasında sigaraya başlayan varsa herhalde onların psikolojik sorunları vardır.

Prof. Dr. Ahmet B. ERCİLASUN:

Bizde yok.

Dr. Mehmet GENÇ:

Bizde yok. Çünkü biz başladığımız zaman zararlarını bilmiyorduk. Mehmet uykusuz bir şekilde arabaya bindi, biraz dalgındı; diyorum ki, Mehmet sigarayı bırakmasaydı bir sigara yakardı, sakinleşirdi ve o meş'um kaza olmazdı. Demekki, sigara bile hayatı kurtarabiliyor. Evet, Mehmet hakkında konuşmak çok kolay değil benim için çünkü Mehmet bana, yakın arkadaşım hem de çok yakın arkadaşım, kardeşim, kardeşimden de yakın; çünkü insanın kardeşiyle bile paylaşamayacağı şeyleri paylaşacağı dostu vardır. Mehmet benim için öyleydi. Onun için doğrusu çok fazla konuşmak

Dr. Mehmet Genç'in Konuşması

da zor geliyor bana, onun için burada sözlerime son vermeme izin vermenizi rica ediyorum. Saygılarımla...

Prof. Dr. A. Bican ERCİLASUN:

Efendim Mehmet Genç Bey'e teşekkür ederiz. Aslında biri Osmanlı İktisat tarihiyle, diğeri Osmanlı döneminin edebiyatıyla uğraşmışlar, çok da uzak sayılmaz. Bir medeniyeti Mehmet Genç Hocamız bir yönüyle, Çavuşoğlu Hocamız bir başka yönüyle ele almış. Elbette o medeniyeti tanımak için, bilim tarihiyle sanat tarihiyle ele almak gerekiyor ama zannediyorum sohbetlerinizde bunlar yer almıştır.

Dr. Mehmet GENÇ:

Birkaç cümle daha söyleyeyim. Biz Osmanlı'ya başladığımızda 1960'larda, Mehmet tabîî doğrudan Divan edebiyatı, o çok belirli bir sınır içindeydi, Osmanlı'nın başka yönlerini hiç bilmiyorduk ekonomisini, iktisadını, organizasyonunu ve düşüncesini bilmiyorduk. Mehmet tam göbeğinden, Osmanlı'nın düşüncesi ile Divan edebiyatı ile temas etti. Divan edebiyatı Osmanlı düşüncesinin meydana getirdiği yalnız sanat değil, derin felsefeyi de barındıran bir alan. Şimdi fark ediyoruz, bir ucu edebiyatı, bir ucu ekonomisi arada muazzam bir dünya var. Son zamanlarda Mehmet'ten öğrenmeye başlamıştım, biz şeyleri bilmiyoruz, kullandıkları kelimeleri meselâ dokuma sanayii ile ilgili çalışıyordum, Osmanlı'nın dokuma ile ilgili kullandığı kelimeleri bilmiyorduk. Mehmet şiirlerden bu kelimelerin doğru telâffuz edilmesini öğretiyordu. O bakımdan çok iyi anlaştığımız bir dönemde kaybettik.

Çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. A. Bican ERCİLASUN:

Evet, Genç Bey'e tekrar çok teşekkür ederiz.